

Petkovšek). Štiri leta smo skoraj vsak ponedeljek poslušali in kreirali teme iz osnov logike in teorije množic.

Ko sta se nam pridružila še Matjaž Potrč in Nenad Miščević so zadeve dobile mednarodno razsežnost. Z neumorno energijo je Matjaž izbrskal in privedel na naša srečanja vrsto uveljavljenih ljudi na področju logike, spoznavne teorije (zadnje čase psihologije). Tako so bili meseci, ko so imeli dva Amerikanca in enega Angleža na teden. Vsega tega pa ne bi bilo, če ne bi bilo našega slavljenca. Namesto da bi se ukvarjali z logiko in teorijo znanosti (ki je mogoča le preko slednje), bi se naštetih verjetno zabavali z dolgočasnejšimi rečmi.

Našemu dragemu slavljencu želim še mnogo ustvarjalnih let na logiškem področju in srečne roke pri vodenju Filozofske fakultete.

Živio!

MATJAŽ POTRČ

NEKAJ BESED O MOJEM MENTORJU FRANETU JERMANU

Franeta Jermana poznam že zato, ker sva stanovala v isti hiši. Spomnim se, kako je tedaj, ko sem jaz bil še otrok, vozil motor ter ga parkiral pod našo kopalnico, in še tega, kako je na dvorišču pod lipo bral neke strokovne revije.

Pozneje sem se odločil, da bom študiral filozofijo, in sem moral pri njem opravljati kolokvij iz logike. Ker se nisem preveč dobro pripravil, tudi najboljšega reda nisem dobil. V prvem letniku nam je predaval Wittgensteinov Traktat, vendar ga tedaj nisem kaj dosti razumel. (Franetov prevod Traktata sem pozneje bral še osemkrat, in zdaj se mi zdi, da včasih kaj malega že razumem.)

Ko sem naredil magisterij, mi je Frane rekel, naj grem učiti na srednjo šolo. Tedaj nisva sodelovala, ker so me zanimale druge vrste filozofije kot njegova. Poleg tega pa je bil verjetno še en razlog: vključil me je v raziskovalno nalogo. Jaz svojega dela nisem dobro opravil, in spomnim se, kako mi je nekoč dejal, da je zato zgubil kar precej svojega časa.

Kontinentalna filozofija se mi je dokončno zamerila zaradi vazalskih odnosov, vgrajenih v skupnost njenih slednikov. Tedaj me je začela privlačiti analitična filozofija. Frane je to začutil, in je sklenil, da me bo začel podpirati. Doktorsko nalogo z naslovom "Problem reference in teorija izjavljanja" sem vpisal pri njem. Zanimal ga je zlasti tisti del, ki je bil posvečen teoriji izjavljanja, torej opisni Strawsonovi metafiziki, kot sem jo tedaj pač razumel. Pri izdelavi doktorskega dela mi je dal, kot se mi je tedaj zdelo, kar preveč proste roke. Vendar sem pozneje spoznal, da je ravno svoboda, ki mi jo je omogočil Frane, vzpodbudila moje lastno individualno delo. Prav to pa je podlaga demokratičnih delovnih odnosov, ki sem jih pogrešal pri kontinentalcih.

V tistem času me je Frane kot razumem začel upoštevati še zavoljo nečesa. Skupaj z matematikom Prijateljem je ustanovil krožek "Alfa-beta". Čez nekaj let sem se lotil na podlagi izkušenj iz "Alfe-bete" organiziranja podobne dejavnosti pri filozofih. Od tod je nastala Sekcija za logiko Slovenskega filozofskega društva, sčasoma pa Društvo za analitično filozofijo.

Verjetno je Frane znal oceniti mojo zavzetost pri organizaciji, in mi je pomagal tudi, ko sem prevzel predsedništvo Slovenskega filozofskega društva. Celo tajnico mi je uspel dobiti. V glavnem je Frane pravilno ocenil, da pri nekaterih stvareh za katere se zagrejem sčasoma postanem fanatik - denimo glede analitične filozofije, sedaj pa je to Brentano. Mislim pa, da je znal ceniti tudi moje pisanje. Ves čas mi je pomagal tako pri objavi knjig kot tudi člankov, med drugim pri prevajanju nekaterih mojih člankov iz angleškega jezika. Pod njegovim vplivom pa skoraj vsak članek, ki ga napišem v angleščini (ker je pač namenjen mednarodni publikii), sedaj kar sam prevedem v slovenski jezik, ga pripravim za objavo in ga pošljem Franetu.

Res je, da je Frane velik kompromisar. To ima gotovo svojo slabo stran, kajti podpira vse mogoče, za kar sodi, da mu bo pomagalo pri preživetju. Navado kompromisarstva si je pridobil v režimu in v družbi, v kateri je živel. Ravno zaradi te svoje navade je ostal na Univerzi, medtem ko je moral marsikateri brezkompromisnež slednjo zapustiti. Kompromisarstvo, kot že samo po sebi bržčas ni hvalevredno, je imelo tudi pozitivno plat, kajti Frane je preživel in omogočil, da so sploh imeli svoje mesto pod soncem ljudje, ki jih je zanimala filozofija, in še zlasti eksaktna filozofija. Lep čas enostavno ni bilo druge izbire kot da si delal pri njem, če si želel delati kaj, kar ni bilo na ta ali oni način docela ideološko obarvano. Če sklenem bi dejal, da kompromisarstvo samo po sebi ni vrlina, vendar pa lahko postane tudi to, vkolikor pomaga pametnim ljudem pri intelektualnem preživetju. Zdi se mi, da Frane v svoji filozofiji ni gradil na kompromisu.

Ob izidu moje knjige Jezik, misel in predmet me je Frane pohvalil z besedami, češ Slovenci smo sedaj dobili novega Descartesa, takšnega ki prede misli iz sebe in sicer ničesar ne prebere. V čast mi je, da v isto kategorijo šteje Frane tudi Vebra. Glede tega bi si še sedaj upal reči, da mi je bolj pogodu biti v družbi Descartesa kot pa kakšnega zadnjega šolmošterskega kompilatorja, ki sem jih zadnje čase svojega študija spoznal kar preveč. Tedaj ko je bila naša stroka najbolj na psu, so pravzaprav uspevali skoraj izključno slednji.

Tudi Frane je prepisoval, vendar pa je na nek način na marsikaterem področju - tako glede učbenikov - postavil Slovincem temelje. Podobno velja tudi za njegovo prevodno dejavnost. Ko sem bral prevod Bertranda Russela v "Nobelovcih", se sprva nisem strinjal z nekaterimi terminološkimi rešitvami, pozneje pa se je izkazalo, da je Frane zares vse premislil do konca.

Sorazmerno dokaj pozno sem spoznal, kako pomembno orodje je logika. Še pozneje sem jo začel tudi poučevati. Prva knjiga, ki sem jo tedaj resno predelal, je bila Franetova Logika za mlade.

Na oddelek sem prišel dokaj pozno, saj so mi tudi nekateri sedanji takozvani kolegi podstavljali krepka polena pod noge. Frane me je ves čas podpiral, in verjetno je še v največji meri njegova zasluga, da sem sedaj zaposlen v Ljubljani kot redni profesor.

Kot vodja katedre za Logiko in metodologijo je Frane zagovarjal kolobarjenje, to pomeni, da vsako leto v okviru katedre med seboj zamenjamo predmete, ki jih poučujemo. To je dobro zdravilo proti okostenelosti, saj delaš eno leto metodologijo, potem logiko, pa zopet kaj drugega. Frane je podprl tudi uvajanje nove Katedre za kognitivno filozofijo, ki je postala sestavni del naše sedanje katedre. Ne nazadnje je

pomembno, da je Frane pripeljal v našo katedro strokovno vešče in zanimive ljudi, s katerimi sedaj sodelujem.

Na mnogih simpozijih in kolokvijih sva s Franetom skupaj nastopala. Želel bi se spomniti najinega obiska Floride, kjer sva predstavljala slovensko filozofijo.

Lahko rečem, da je Frane postal moj osebni prijatelj: oba rada hitro in učinkovito urejava zadeve, ki so v zvezi s stroko. Dobiva se za pol ure, se v nekaj minutah zmeniva o bistvenem. Potem pa se zgodi tisto, kar je vse bolj redko in česar ni mogoče dovolj pohvaliti: Frane vse dogovorjeno tudi izpelje! Morda čez leto ali dve, če okoliščine tega prej ne dopuščajo.

Marsikatero zadevo, s katerimi se je Frane ukvarjal, se mi sprva niso zdele pomembne, pozneje pa se je izkazalo, da so praviloma vse odločilno vplivale na moje lastno delo in razvoj.

Naj spomnim na njegovo zanimanje za estetiko in etiko. Sledil sem njegovim stopinjam, ko sem napisal kar nekaj estetskih spisov, nekaj med njimi posvečenih Francetu Vebru. Prav Frane pa je poskrbel, da je Vebrova Estetika prisotna na naših knjižnih policah - napisal je tudi zelo uporabno spremno besedo. Bral sem njegova predavanja o etiki, in tako bom naslednje leto organiziral mednarodno srečanje na to temo.

Franetovo vztrajanje pri naši lastni tradiciji me je prav tako odločilno opredelilo. V njegovi knjigi Slovenska modroslovna pamet sem odkril pomen filozofije psihologije v slovenski filozofiji.

Eno najpomembnejših Franetovih del je doktorat o Lukaszewiczu in o neklasličnih logikah. Ko sem ga v knjižni obliki bral, še nisem mogel vedeti, v kolikšni meri bo pozneje začrtal mojo lastno pot. Poleg tega, da je bil Lukaszewicz logik, ga na eni strani prav lahko štejemo za predstavnika analitične pozitivistične tradicije, na katero (Dunajski krog, Russel, Wittgenstein) nas je Frane tolikokrat opozarjal. Vendar pa je morda še bolj pomembno, da je bil Lukaszewicz učenec Lesniewskega, ki je bil sam učenec Twardovskega, slednji pa je imel za učitelja Brentana. (Lukaszewicz je ustvarjal zlasti na Aristotelovi sledi, in k Aristotelu se zadnje čase nagibam tudi jaz sam). Tako je Frane uspel podati sintezo analitične filozofije in fenomenologije (ni naključno, da sedaj prevaja Husserlove Ideje in Brentanovo Psihologijo z empiričnega stališča).

Prav ta sinteza je odločilna za moja sedanja stališča. Moj TEMPUS projekt Fenomenološka tradicija in kognitivna znanost, v katerega se je Frane dejavno vključil (zlasti imava sedaj skupne prijatelje na Brentanovem raziskovalnem centru v Würzburgu), sam razumem kot poskus sinteze docela na sledi mojega Doktorvaterja.

Morda bi lahko kdo omenil, da Frane ni v tolikšni meri kot jaz zagret za kognitivno znanost. Vendar pa tudi to ni res. Frane je ves čas pisal o znanosti, in tudi prevajal v to smer. Neverjetno vešče pa sledi tudi vsem novostim na področju računalništva. Ob tem velja upoštevati, da je računalnik podlaga modelu duševnosti, ki je značilen za kognitivno znanost oziroma za znanost o spoznanju.